

УДК 636.52/.58: 637.54

**ВИРОБНИЦТВО М'ЯСА БРОЙЛЕРІВ У СВІТІ: ОБСЯГИ,
ТЕХНОЛОГІЇ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

***М. І. Сахацький, доктор біологічних наук, професор,
академік НААН України***

Е. С. Абдуллаєва, аспірантка*

Досліджено динаміку обсягів виробництва та споживання курятини в країнах із розвиненим птахівництвом, визначено найпотужніших експортерів та імпортерів м'яса бройлерів, завбачено високу ймовірність географічних зсувів в індустрії птахопродуктів і певних змін у зовнішній торгівлі.

Бройлерна індустрія, виробництво м'яса, імпорт і експорт м'яса, курятина, птахівництво.

*Науковий керівник – доктор біологічних наук М. І. Сахацький

© М. І. Сахацький, Е. С. Абдуллаєва, 2014

Загальновідомо [10], що за 2013 р. кількість населення землі зросла ще на 80 млн і на 1 січня 2014 року становила 7,2 млрд осіб. Збільшується вона щороку приблизно на 1,3%, тому виробництво продуктів харчування повинно зростати, щонайменше, такими самими темпами. У першу чергу, це стосується білка тваринного походження [1, 2]. Якщо його виробництво буде зростати меншими темпами, до майже 1 млрд людей, що на даний час мають проблеми з повноцінним харчуванням чи голодують, щороку будуть додаватися мільйони нових. Однак задоволення зростаючого попиту на тваринний білок є складним завданням навіть для бройлерної індустрії. Його виконання за традиційною стратегією пов'язане з будівництвом нових ферм і призводить до зменшення загальної площі сільськогосподарських угідь, у тому числі й ріллі, потреба в якій зростає у зв'язку з необхідністю суттєвого нарощування обсягів виробництва фуражного зерна – основної складової комбикормів. Крім цього, резервні земельні ресурси, придатні для будівництва нових ферм чи збільшення площі ріллі, у країнах Північної Америки і Європи (де зосереджено майже 45% світового виробництва птахопродуктів) уже вичерпані. Тому подальші зусилля дослідників мають бути спрямовані на розробку та впровадження нових технологічних рішень, здатних забезпечувати суттєве збільшення обсягів виробництва м'яса бройлерів з одиниці площі наявних потужностей, а також на виявлення регіонів світу, перспективних для виробництва цієї продукції за сучасними індустріальними технологіями.

Мета дослідження – визначення стану та перспектив подальшого розвитку бройлерної індустрії у різних регіонах світу, обсягів імпорто-експортних операцій, виявлення найефективніших технологічних рішень із підвищення потужності бройлерних підприємств без будівництва нових приміщень для вирощування курчат на м'ясо.

Матеріали та методи дослідження. Для дослідження використано статистичні дані ФАО, Міністерства сільського господарства США та інших країн, різноманітні джерела науково-технічної інформації, у тому числі матеріали міжнародних наукових та науково-практичних конференцій з птахівництва.

Результати дослідження. Згідно з даними ФАО та Міністерства сільського господарства США, у світі впродовж багатьох років відбувається стале зростання обсягів виробництва курятини, у тому числі м'яса бройлерів [5, 8]. Лідером з виробництва цієї продукції, як свідчать дані, наведені в табл. 1, є Америка (Північна, Центральна та Південна разом). Питома частка Америки у світовому виробництві курятини в 2013 р. становила 43,6 %. Порівняно з 2012 р., виробництво курятини та м'яса бройлерів на цьому континенті збільшилося на 0,9 млн т, що забезпечило лідерство і за темпами зростання. Друге місце за обсягом виробництва курятини (у т. ч. і м'яса бройлерів) упродовж досліджуваного періоду, належить Азії. У 2013 р. на цьому континенті вироблено 31,6 млн т курятини, що становило 33,5% від її світового обсягу. У цьому рейтингу Європа упродовж 2000–2014 рр. займає третє місце, Африка – четверте, Океанія – п'яте. Зазначений рейтинг регіонів світу (за обсягом виробницт

1. Виробництво курятини і м'яса бройлерів у 2000–2014 роках, млн. тонн

Континент	Роки														Зростання, % (2013 до 2012)	Питома частка у 2013 р., %
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (прог- ноз)		+/- 2013 до 2012			
Африка	2,8	3,3	3,4	3,7	4,0	4,2	4,5	4,6	4,7	4,8	4,9	4,9	0,1	2,1	5,1	
Америка	27,1	32,7	33,7	35,0	37,4	36,7	38,6	39,9	40,2	41,1	42,2	42,2	0,9	2,2	43,6	
Азія	18,6	22,4	23,5	25,0	26,2	28,0	29,1	29,8	31,1	31,6	32,4	32,4	0,5	1,6	33,5	
Європа	9,3	10,9	10,8	11,6	12,1	13,3	13,9	14,6	15,2	15,4	15,5	15,5	0,2	1,3	16,3	
Океанія	0,7	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	-	-	1,5	
У світі:																
КУРЯТИНА, У	58,5	70,2	72,3	76,2	80,6	83,3	87,2	90,0	92,5	94,2	96,4	96,4	1,7	1,8	100	
Т.ч. м'ясо	-	-	-	-	72,8	73,8	78,3	81,3	83,2	86,4	87,0	87,0	3,2	3,8	-	
бройлерів																

ва курятини у 2013 р.) більш наглядно продемонстровано на рис. 1. При цьому поки що йдеться про загальні обсяги виробництва курятини на континентах світу без урахування кількості населення. Однак, при визначенні обсягів виробництва та споживання курятини у перерахунку на одного пересічного мешканця кожного континенту, їх рейтинг суттєво змінюється. Наприклад, у 2009 р. на одного пересічного мешканця Америки (920 млн) вироблено 39,9 кг курятини, Азії (4117 млн) – 6,8, Європи (738 млн) – 16,4, Африки (999 млн) – 4,2, Океанії (36 млн) – 27,8 кг. Отже, у рейтингу за кількістю курятини, виробленої на пересічного мешканця у 2009 р., перше місце належить Америці (39,9 кг), друге – Океанії (27,6 кг), третє – Європі (16,4 кг), четверте – Азії (6,8 кг) і п'яте – Африці (4,2 кг).

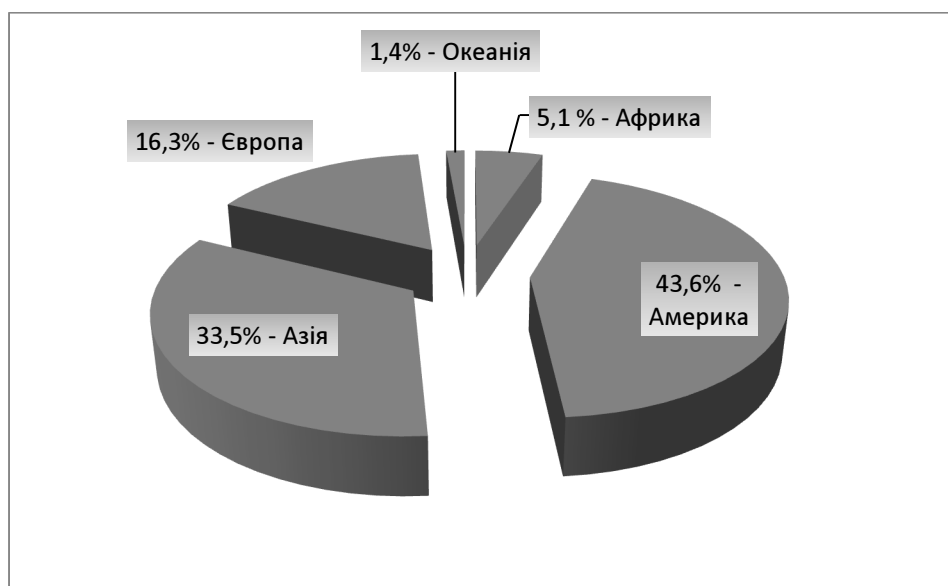

Рис. 1. Виробництво курятини в 2013 році на континентах світу

Щодо загальних обсягів, то, як свідчать дані, наведені в табл. 1, питома частка м'яса бройлерів становить 87,4–90,3 % від виробленої курятини. Світове виробництво м'яса бройлерів у 2013 р. становило 86,4 млн т. Порівняно з 2008 р., воно зросло на 13,6 млн т, або на 18,7 %. Темпи цього зростання графічно відображено на рис. 2. У 2009 р. вироблено м'яса бройлерів більше на 1,0 млн т (на 1,4 %), ніж за попередній, 2008-й, рік, у 2010 р. – більше на 4,5 млн т (на 6,1 %), ніж роком раніше (у 2009 р.). У 2011 р. м'яса бройлерів вироблено більше на 3,0 млн т (на 3,8 %), у 2012 р. – на 1,9 млн т (на 2,3 %), у 2013 р. – на 3,2 млн т (на 3,8 %), порівняно з попередніми роками (2010, 2011 і 2012 роки, відповідно).

Таким чином, за досліджуваний період щороку зростання обсягів виробництва м'яса бройлерів у світі варіювало в межах 1,4–6,1 % [5, 8]. Це зростання забезпечувалося збільшенням кількості підприємств із вирощування курчат на м'ясо. Але у 2014 р. очікується уповільнення темпів зростання обсягів виробництва м'яса бройлерів. Зокрема, прогнозується (табл. 1), що його буде вироблено більше, ніж у 2013 р. лише на 0,6 млн т, або на 0,7 %. Чи це є звичайний обережний прогноз, чи сигнал про вичерпання резерву земель, призначених для будівництва нових виробничих

потужностей? У будь-якому разі, на нашу думку, питання про запровадження більш ефективних технологій вирощування курчат для підвищення обсягів виробництва м'яса бройлерів з 1 м² площі пташника, зниження витрат (кормів, енергоносіїв, трудових ресурсів, тощо) на одержану одиницю продукції та її переробку, з кожним роком стає актуальнішим.

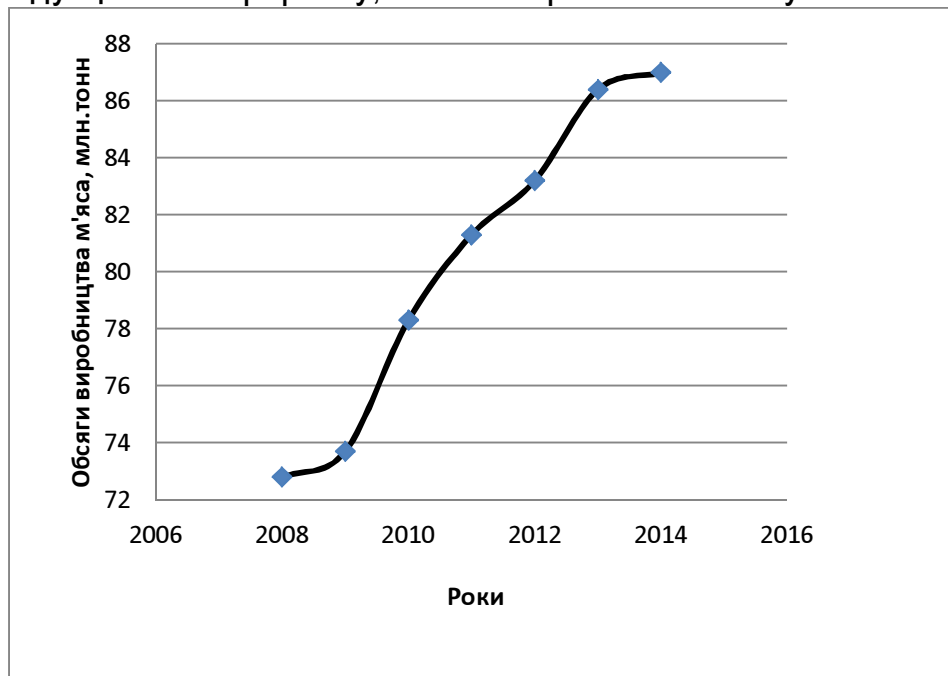

Рис. 2. Темпи зростання виробництва м'яса бройлерів упродовж 2008–2014 рр.

У табл. 2 наведено дані з виробництва та споживання м'яса бройлерів в основних країнах-лідерах. Беззаперечним лідером, як видно з наведених даних [5, 7], є США, де у 2013 р. вироблено 17,0 млн т м'яса бройлерів, або 19,7 % від його світового обсягу. З 2009 до 2013 року виробництво цієї продукції у США збільшено на 1,1 млн т, тобто, воно зросло у середньому на 275 тис. т щороку. Друге місце у цьому рейтингу посідає Китай (13,5 млн т у 2013 р.), а третє – Бразилія (12,8 млн т). Разом ці три країни у 2013 р. виробили 43,3 млн т м'яса бройлерів, або половину (50,1 %) від його світового обсягу (рис. 3). Зросли за досліджуваний період і обсяги споживання м'яса бройлерів майже в усіх країнах, наведених в табл. 2 [9]. Зокрема, у США його споживання зросло з 12,9 млн т у 2009 р. до 13,7 млн т у 2013 р., тобто, на 800 тис. т (на 6,2 %). У Китаї за аналогічний період (рис. 4) споживання м'яса бройлерів збільшено на 1,1 млн т (на 9,0 %), у Бразилії – на 600 тис. т, або на 6,9 %.

Дещо по іншому сприймаються дані щодо обсягів виробництва та споживання м'яса бройлерів у зазначених країнах-лідерах (США, Китай, Бразилія) у разі їх перерахунку на одного пересічного мешканця (табл. 3). Так, якщо у 2009 і у 2013 роках перше місце у світі за загальним обсягом виробництва (15,9 і 17,0 млн т) і споживання м'яса бройлерів (12,9 і 13,7 млн т) належало США, то при перерахунку цих обсягів на одного пересічного мешканця країни видно (табл. 3), що перше місце фактично посідає Бразилія. Саме ця країна є беззаперечним лідером, де у 2009 р. вироблено 57,3 кг, у 2013 р. – 63,1 кг і спожито у 2009 р. 45,3 кг, у 2013 р. –

2. Виробництво і споживання м'яса бройлерів у деяких країнах світу (млн. тонн, забійна маса)

Країна	Роки					2014 (прог- ноз)	+/- 2013 до 2012	Зростання, % (2013 р. до 2012 р.)
	2009	2010	2011	2012	2013			
Виробництво								
США	15,9	16,6	16,7	16,6	17,0	17,5	0,4	2,4
Китай	12,1	12,6	13,2	13,7	13,5	13,7	-0,2	-1,5
Бразилія	11,0	12,3	12,9	12,6	12,8	13,0	0,2	1,6
Країни ЄС	8,8	9,2	9,3	9,6	9,8	9,9	0,2	2,1
Індія	2,6	2,7	2,9	3,2	3,4	3,6	0,2	6,3
Росія	2,1	2,3	2,6	2,8	3,1	3,3	0,3	10,7
Мексика	2,8	2,8	2,9	3,0	3,0	3,0	-	-
Аргентина	1,5	1,7	1,8	2,0	2,0	2,1	-	-
Туреччина	1,2	1,4	1,6	1,7	1,8	1,8	0,1	5,9
Таїланд	1,2	1,3	1,4	1,6	1,5	1,6	-0,1	-6,2
Індонезія	1,4	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	0,1	6,7
Інші країни	13,2	13,9	14,5	14,9	16,9	15,9	0,5	3,4
Всього	73,8	78,3	81,3	83,2	86,4	87,0	3,2	3,8
Споживання								
США	12,9	13,5	13,7	13,3	13,7	14,1	0,4	3,0
Китай	12,2	12,5	13,0	13,5	13,3	13,6	-0,2	-4,5
Бразилія	8,7	9,0	9,0	9,2	9,3	9,5	0,1	1,1
Країни ЄС	7,8	9,0	9,4	9,1	9,2	9,4	0,1	1,1
Індія	3,0	3,0	3,0	3,3	3,5	3,8	0,2	6,1
Росія	3,3	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7	0,1	2,8
Мексика	2,5	2,6	2,9	3,2	3,4	3,6	0,2	6,3
Аргентина	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	-	-
Туреччина	1,4	1,5	1,7	1,8	1,8	1,8	-	-
Таїланд	1,3	1,5	1,6	1,7	1,7	1,7	-	-
Індонезія	1,4	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	0,1	6,7
Інші країни	16,3	17,6	18,7	19,3	19,6	20,1	0,5	2,6
Всього	72,8	77,2	80,1	81,7	83,0	85,1	1,3	1,6

45,8 кг м'яса бройлерів на одного пересічного мешканця більше, ніж у США. Китай, який за загальним обсягом виробництва м'яса бройлерів посідає друге місце у світі, у розрахунку на пересічного мешканця виробляє його ще дуже мало, а саме: 9,1 кг у 2009 р. і 9,9 кг – у 2013 р. Для порівняння слід зазначити, що в Україні у 2013 р. на пересічного мешканця вироблено 26,9 кг м'яса бройлерів. Варто зауважити також, що інформація щодо загального обсягу виробництва та споживання м'яса бройлерів у кожній країні теж дуже важлива, особливо при визначенні її експортно-імпортного потенціалу. У табл. 4 наведено дані з експорту та імпорту м'яса бройлерів країнами-лідерами та у цілому у світі.

Як свідчать дані, наведені в табл. 4, найбільшими експортерами м'яса бройлерів у світі є Бразилія та США. Зокрема, ці дві країни у 2013 р. здійснили постачання на зовнішній ринок 6934 тис. т м'яса бройлерів, що становило 68,7% від його світового експорту, а в 2014 р., як очікується,

становитиме не менше, ніж 65,5%. До речі, 11 країн-лідерів з експорту м'яса бройлерів, що наведені в табл. 4, у 2013 р. реалізували його 10 133 тис. т (97,5 % від загального обсягу експорту), а решта країн світу – 260 тис. т (2,5 %). Наша країна у рейтингу цих 11 країн посідає восьме місце, випередивши Канаду, Білорусь і Чилі. За п'ять років Україна збільшила експорт м'яса бройлерів від 18 тис. т (у 2009 р.) до 120 тис. т (2013 р.), або на 566,7 %. Прогнозується, що у 2014 р. обсяг цього експорту ще суттєво зросте – до 170 тис. тонн.

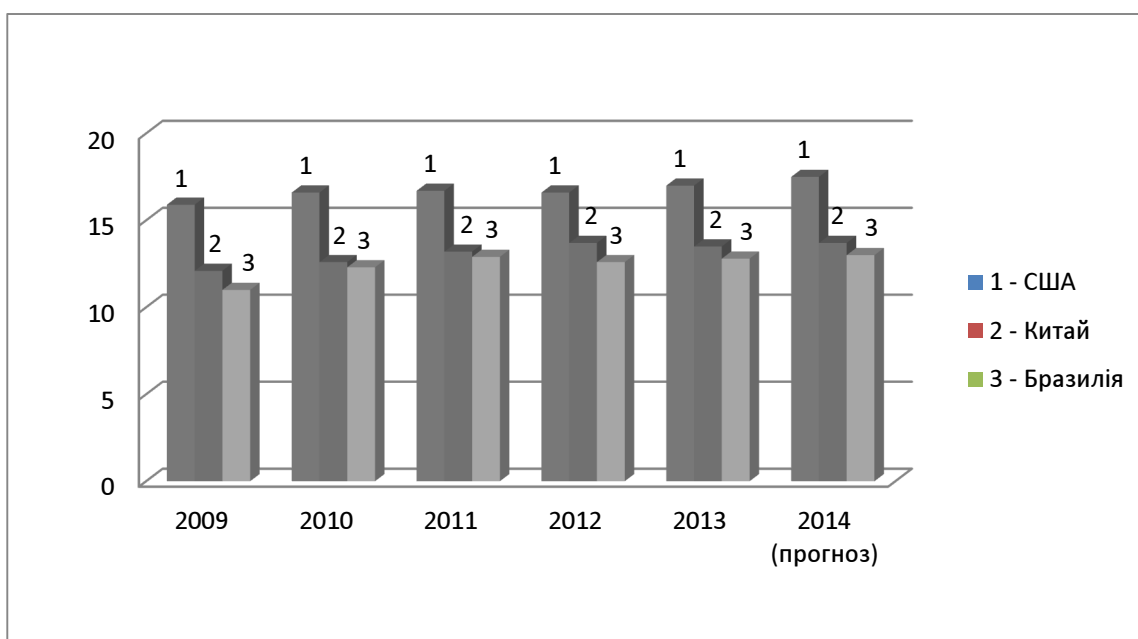

Рис. 3. Виробництво м'яса бройлерів трійкою країн-лідерів (млн.т.)

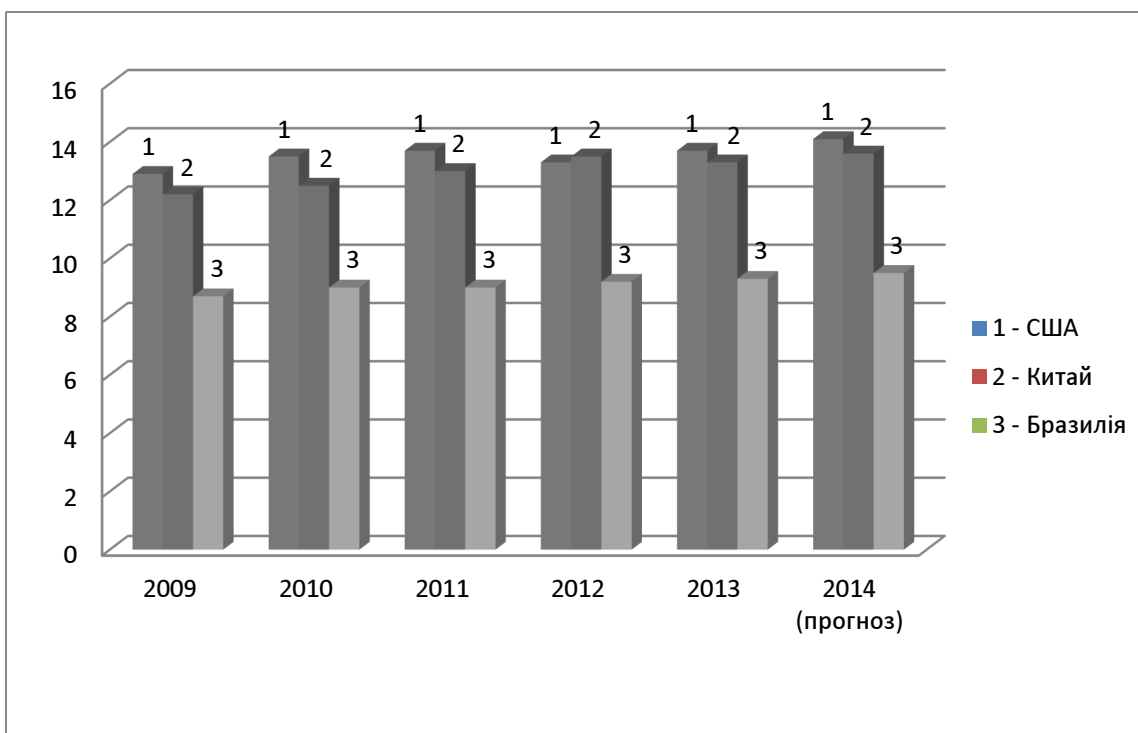

Рис. 4. Обсяги споживання м'яса бройлерів (млн. т.) у країнах, що є лідерами з його виробництва

3. Динаміка виробництва та споживання м'яса бройлерів у країнах–лідерах

Країна	Кількість населення, млн.	Вироблено м'яса		Спожито м'яса	
		всього, млн. т	на одного мешканця, кг	всього, млн. т	на одного мешканця, кг
2009 р.					
США	307	15,9	51,8	12,9	42,0
Китай	1331	12,1	9,1	12,2	9,2
Бразилія	192	11,0	57,3	8,7	45,3
2013 р.					
США	316	17,0	53,8	13,7	43,4
Китай	1368	13,5	9,9	13,3	9,7
Бразилія	203	12,8	63,1	9,3	45,8

Лідером з імпорту м'яса бройлерів у досліджувані роки є Японія. За 5 років досліджуваного періоду (2009–2013 рр.) ця країна збільшила його імпорт на 215 тис. т, або на 33,3%. У цілому у світі за цей період обсяг імпорту м'яса бройлерів збільшився на 18,5 % і становив у 2013 р. 8706 тис. т (рис. 5). За темпами зростання імпорту м'яса бройлерів лідерство, як свідчать дані, наведені в табл. 4, належить Анголі (111,2%) і Південно-Африканській республіці (72,3 %). Країни ЄС, Росія і Китай, навпаки, скоротили імпорт за цей час. Наприклад, Росія, будучи світовим лідером з імпорту у 2009 р. (929 тис. т.), у 2013 р. перемістилася на шосте місце (540 тис. т.) у рейтингу, поступившись Японії, Саудівській Аравії, Мексиці, ЄС та Іраку. Це пояснюється будівництвом і введенням в дію у Росії нових птахофабрик, птахівничих комплексів та інших потужностей з виробництва м'яса бройлерів як за традиційною підлоговою, так і за клітковою технологією вирощування курчат [3]. Саме за застосування кліткових технологій можна виробляти у 2–3 рази більше м'яса бройлерів з 1 м² площі підлоги пташника, ніж за підлогових [4].

Отже, за досліджуваний період кількість населення землі зросла від 6,1 (2000 р.) до 7,2 млрд осіб (2013 р.), або на 18,0 %. Виробництво курятини за цей час збільшено (табл. 1) на 61,0 %, зокрема від 58,5 млн т (2000 р.) до 94,2 млн т (2013 р.). У перерахунку на 1 пересічного мешканця нашої планети у 2000 р. вироблено 9,5 кг курятини, а у 2013 р. – 13,1 кг, у т. ч. 12,0 кг м'яса бройлерів. Це свідчить про зростання виробництва курятини (у т. ч. м'яса бройлерів) більш високими темпами, ніж населення землі. Згідно з прогнозами ФАО, загальний обсяг виробництва м'яса птиці у світі у 2022 р. досягне 129 млн т, з яких 114 млн т становитиме курятини (у т. ч. 103 млн т – м'ясо бройлерів), а решта (15 млн т) – м'ясо качок, гусей та індиків [5]. Кількість населення нашої планети у 2022 р. може перевищити 7,6 млрд осіб. Виходячи з цього, на кожного мешканця планети у 2022 р. буде вироблено 15,0 кг курятини, у т. ч. 13,5 кг м'яса бройлерів. Отже, за 8 років (з 2013 до 2022 рр.), як очікується, обсяги виробництва курятини зростуть на 21,0 % (або 2,6 % у середньому за рік), у т. ч. м'яса бройлерів – на 19,2 % (2,4 % за рік). Кількість населення планети буде зростати у середньому до 2,0 % на рік. Таким чином, виробництво куря-

тини, у тому числі й м'яса бройлерів, до 2022 р. буде зростати швидше, ніж кількість населення. Але це випередження може тривати лише до вичерпання резерву земельних ресурсів, придатних для вирощування продовольчого зерна, овочів, фруктів, кормів, а також будівництва нових потужностей з виробництва курятини, зокрема м'яса бройлерів.

4. Обсяги експорту та імпорту м'яса бройлерів у 2009–2014 роках

Країна	Роки					2014 (прог- ноз)	+/- 2013 р. до 2009 р.	Зростання, % (2013 р. до 2009 р.)
	2009	2010	2011	2012	2013			
Експорт (тис. тонн)								
Бразилія	3222	3272	3443	3508	3580	3625	358	11,1
США	3093	3067	3161	3300	3354	3425	261	8,4
ЄС	765	934	1044	1094	1095	1105	330	43,1
Таїланд	379	432	467	538	540	580	161	42,5
Туреччина	86	110	206	285	365	440	279	324,4
Китай	291	379	423	411	415	415	124	42,6
Аргентина	178	214	224	291	323	355	145	81,5
Україна	18	32	43	76	120	170	102	566,7
Канада	147	147	143	140	150	155	3	2,0
Білорусь	21	38	74	105	100	115	79	376,2
Чилі	87	79	90	93	91	91	4	4,6
Інші разом	146	173	219	242	260	289	114	78,1
Всього	8433	8877	9537	10083	10393	10765	1960	23,2
Імпорт (тис. тонн)								
Японія	645	789	895	877	860	855	215	33,3
Саудівська Аравія	605	681	788	799	810	825	205	33,9
Ірак	397	522	598	612	655	700	258	65,0
Мексика	492	549	578	616	675	690	183	37,2
ЄС	726	687	734	729	670	670	-56	92,3
Росія	929	656	463	560	540	530	-389	58,1
Ангола	161	239	287	301	340	375	179	111,2
ПАР	206	240	325	371	355	340	149	72,3
Венесуела	181	237	234	198	300	300	119	65,7
Китай	401	286	238	254	260	270	-141	64,8
США	45	48	49	51	52	51	7	15,6
Інші разом	2561	2911	3100	3261	3189	3251	628	24,5
Всього	7349	7845	8289	8629	8706	8857	1357	18,5

Враховуючи те, що зазначений резерв земельних ресурсів у країнах Північної Америки і Європи (де нині зосереджено близько 45% світового виробництва птахопродуктів) уже вичерпаний, то у разі застосування традиційних технологій вирощування курчат на м'ясо, подальше суттєве зростання обсягів виробництва курятини можливе лише в Південній Америці, на півдні Азії та в Африці. У Північній Америці та Європі подальше зростання обсягів виробництва цього продукту можливе у разі застосування нових індустріальних технологій, що забезпечують підвищення у 2–3 рази виходу м'яса бройлерів з одиниці площі пташників.

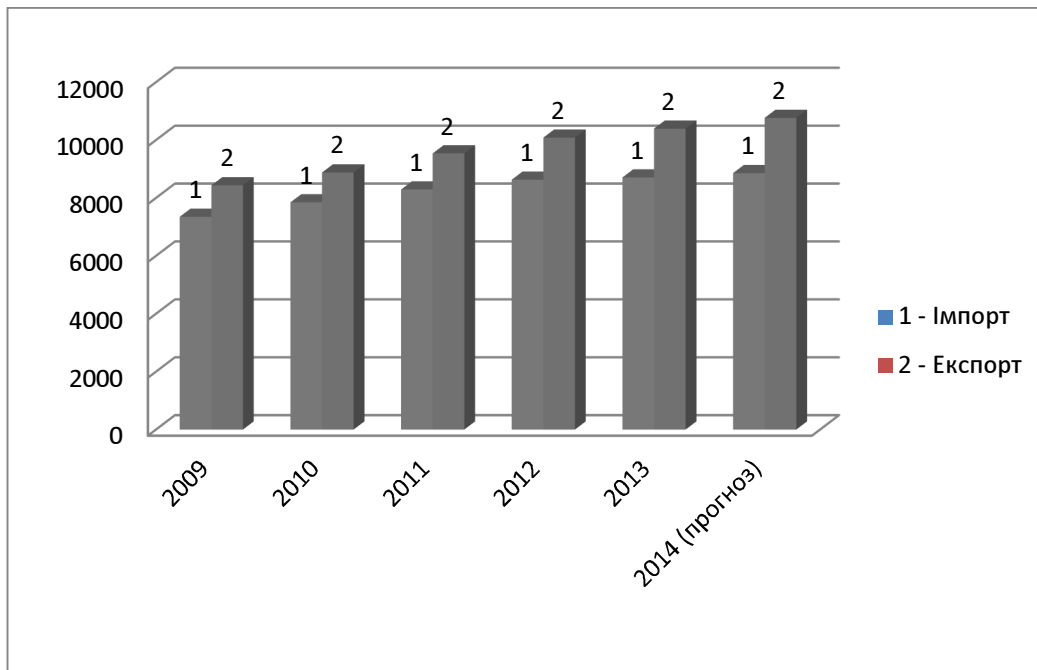

Рис. 5. Динаміка експорту та імпорту м'яса бройлерів у світі упродовж 2009–2013 років (тис. т.).

Висновки

Обсяги виробництва курятини у світі за досліджуваний період (2000–2014 рр.) збільшуються значно швидше, ніж зростає кількість населення Землі. Питома частка м'яса бройлерів становить 87,4–90,3 % від виробленої курятини.

Лідером із виробництва курятини є Америка, яка у 2013 р. забезпечила 43,6 % від його світового обсягу. Із країн світу лідерами з виробництва та експорту м'яса бройлерів є США і Бразилія, а найбільшими імпортерами – Японія, Саудівська Аравія, Мексика, ЄС і Ірак. Подальше зростання обсягів виробництва м'яса бройлерів у світі буде пов'язане з відповідним нарощуванням потужностей у країнах Південної Америки, півдня Азії та Африки. Суттєве збільшення обсягів виробництва м'яса бройлерів у зазначених регіонах може призвести до географічного зсуву в індустрії птахопродуктів, а також до певних змін у зовнішній торгівлі. Зокрема, в експорті США і країн ЄС швидше за все, зростає питома частка глибоко перероблених птахопродуктів. Збереження лідерства США з виробництва та експорту м'яса бройлерів можливе у разі застосування нових індустриальних технологій вирощування курчат, що забезпечують підвищення у 2–3 рази виходу продукції з одиниці площі пташників. Це стосується і країн ЄС, де вже вичерпаний резерв земельних ресурсів, придатних для будівництва нових потужностей з вирощування курчат на м'ясо за класичними підлоговими технологіями. Дослідження стану та перспектив подальшого розвитку бройлерної індустрії в Україні є метою наших наступних експериментів.

Список літератури

1. Мулдер Рул. Развитие мирового птицеводства и роль ВНАП / Рул Мулдер // Материалы XVII Международной конференции «Инновационные разработки и их освоение в промышленном птицеводстве», Сергиев Посад, Россия, 15–17 мая 2012 г. – Сергиев Посад : Научный центр по птицеводству, 2012. – С. 17–24.
2. Сахацький М. І. XVII конференція російського відділення ВНАП: досягнення та перспективи / М. І. Сахацький // Сучасне птахівництво. – 2012. – № 7 (116). – С. 18–22.
3. Фисинин В. И. Птицеводство России в 2011 году: состояние и перспективы инновационного развития до 2020 года / В. И. Фисинин // Материалы XVII Международной конференции «Инновационные разработки и их освоение в промышленном птицеводстве», Сергиев Посад, Россия, 15–17 мая 2012 г. – Сергиев Посад : Научный центр по птицеводству, 2012. – С. 7–17.
4. Фисинин В. И. Оценка клеточной технологии выращивания бройлеров с учетом новых реалий / В. И. Фисинин, А. Ш. Кавтарашвили // Тваринництво сьогодні. – 2014. – № 4. – С. 48–56.
5. FAOSTAT (2013). Food and Agriculture Organization of the United Nations, Statistics Division (<http://faostat.fao.org>)
6. Thepoultrysite.com, 'International egg and poultry review: Timor-Leste', summary review of a USDA report on the poultry sector in Timor-Leste, 29. June 2011. (<http://www.thepoultrysite.com/poultrynews/22979/international-egg-and-poultry-review-timorleste>)
7. USDA-NASS. 2013b. Crop Production 2012. Summary. USDA-NASS, Washington D.C., ISSN:1057–7823.
8. U.S. Department of Agriculture (USDA). National Agricultural Statistics Service (NASS). Agricultural Prices, monthly [February 2006 – February 2011]. (<http://usda.mannlib.cornell.edu/MannUsda/viewDocumentInfo.do?documentID=10>)
9. U.S. International Trade Commission (USITC). Brazil: Competitive Factors in Brazil Affecting U.S. and Brazilian Agricultural Sales in Selected Third Country Markets. USITC Publication 4310. Washington, DC: USITC May 2012. (<http://www.usitc.gov/publications/332/pub4310.pdf>)
10. U.S. Department of Agriculture (USDA). National Agricultural Statistics Service (NASS). Poultry: Production and Value; 2012 Summary, April 2013. (http://www.nass.usda.gov/Publications/Todays_Reports/reports/plva0414.pdf)

Исследована динамика объемов производства и потребления курятины в странах с развитым птицеводством, определены наиболее мощные экспортеры и импортеры мяса бройлеров, предвидена высокая вероятность географических сдвигов в индустрии птицепродуктов и определенных изменений во внешней торговле.

Бройлерная индустрия, производство мяса, импорт и экспорт мяса, курятина, птицеводство.

The dynamics of production and consumption of chicken meat in the whole world, in the continents, as well as in the countries with developed poultry sector has been analyzed. The main exporters and importers of broiler meat have been identified. A high probability of geographical shifts in poultry industry is expected, which will lead to changes in their nomenclature of foreign trade.

Broiler industry, import and export of meat, chicken meat, meat production, poultry.